

แผนงาน : การพัฒนาระบบบริการสุขภาพ

ยุทธศาสตร์กระทรวงสาธารณสุข : ด้านบริการเป็นเลิศ (Service Excellence)

โครงการพัฒนาระบบงานวัณโรค ปีงบประมาณ ๒๕๖๒ โรงพยาบาลวังโป่ง อ.วังโป่ง จ.เพชรบูรณ์

หลักการและเหตุผล

องค์การอนามัยโลกได้จัดกลุ่มประเทศที่มีภาระวัณโรคสูง (High Burden Country Lists) เป็น ๓ กลุ่ม ได้แก่

๑. กลุ่มที่มีจำนวนและอัตราป่วยวัณโรคสูง (TB)

๒. กลุ่มที่มีจำนวนและอัตราป่วยวัณโรคที่ติดเชื้อ เอช ไอ วี สูง (TB/HIV) และ ๓. กลุ่มที่มีจำนวนและอัตราป่วยด้วยยาหลายขนานสูง (MDR-TB) ซึ่งประเทศไทยเป็น ๑ ใน ๑๔ ประเทศ ที่มีปัญหาวัณโรคสูงทั้ง

๓. กลุ่มดังกล่าวมา โดยปี พ.ศ.๒๕๕๙ องค์การอนามัยโลกได้กำหนดยุทธศาสตร์ยุติวัณโรค (The End TB Strategy) มีเป้าหมายลดอุบัติการณ์วัณโรค (Incidence) ให้ต่ำกว่า ๑๐ ต่อแสนประชากรโลกภายในปี พ.ศ. ๒๕๗๘ (๒๐๓๕) กระทรวงสาธารณสุขได้เห็นชอบแผนยุทธศาสตร์วัณโรคระดับชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔ เพื่อเป็นกรอบการดำเนินงานโดยมีมาตรการหลักในการจะบรรลุเป้าหมายการลดอุบัติการณ์ดังกล่าวข้างต้น จำเป็นต้อง

๑. เร่งรัดการค้นหา วินิจฉัย และรายงานให้มีความครอบคลุมการรักษา (Treatment Coverage) ร้อยละ ๙๐ ของจำนวนผู้ป่วยที่คาดประมาณจากอุบัติการณ์

๒. เร่งรัดการเข้าถึงบริการ ตรวจวินิจฉัยในประชากรกลุ่มเปราะบางและกลุ่มเสี่ยงวัณโรค เช่น ผู้สัมผัส ผู้ติดเชื้อเอชไอวี ผู้ป่วยเบาหวาน ผู้ต้องขัง และแรงงานข้ามชาติให้ครอบคลุมร้อยละ ๙๐ และ

๓. ดูแลรักษาผู้ป่วย วัณโรคที่ตรวจพบทุกรายด้วยแนวทางการดูแลผู้ป่วยเป็นศูนย์กลาง (Patient center care) ให้มีอัตราความสำเร็จการรักษาไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๙๐ ด้วยผลการดำเนินงานที่บรรลุเป้าหมายทั้ง ๓ ที่สำคัญนี้จะส่งผลให้อุบัติการณ์วัณโรคลดลงอย่างรวดเร็วสู่เป้าหมายยุติวัณโรคได้

ประเทศไทยมีผู้ป่วยวัณโรครายใหม่ประมาณ ๑๒๐,๐๐๐ ราย หรือคิดเป็น ๑๗๒ ต่อประชากรแสนคน (WHO, Global TB Report ๒๐๑๖) การจะบรรลุเป้าหมายยุติวัณโรค ระยะ ๒๐ ปี (๒๕๕๙-๒๕๗๘) นั้น ประเทศไทยต้องมีอัตราการลดอุบัติการณ์เฉลี่ยร้อยละ ๑๒.๕ ต่อปี แต่ระยะ ๑๕ ปีที่ผ่านมา (พ.ศ.๒๕๔๓-๒๕๕๘) มีอัตราการลดลงของอุบัติการณ์เพียงร้อยละ ๒.๗ ต่อปี จากผลการดำเนินงานวัณโรคที่ยังไม่บรรลุเป้าหมายสำคัญ เช่น ปีงบประมาณ ๒๕๕๗ มีผู้ป่วยวัณโรคขึ้นทะเบียนรักษา ๖๗,๗๘๙ ราย คิดเป็นอัตราความครอบคลุมการรักษาวัณโรค (Treatment Coverage) เพียงร้อยละ ๕๙ ปีงบประมาณ ๒๕๕๘ มีรายงานผู้ป่วยวัณโรคขึ้นทะเบียนรักษา ๖๒,๑๕๔ ราย คิดเป็นอัตราความครอบคลุมการรักษาวัณโรค (Treatment Coverage) เพียงร้อยละ ๕๕.๓ และในปีงบประมาณ ๒๕๕๙ มีรายงานผู้ป่วยวัณโรคขึ้นทะเบียนรักษา ๖๗,๑๙๓ ราย คิดเป็นอัตราความครอบคลุมการรักษาวัณโรค (Treatment Coverage) เพียงร้อยละ ๕๙.๔ จากผลการรายงานของ องค์การอนามัยโลกปี ๒๕๕๘ พบว่า จำนวนคาดประมาณผู้ป่วยวัณโรครายใหม่และกลับเป็นซ้ำที่มีการติดเชื้อ เอช ไอ วี ร่วมด้วยและทราบผลการตรวจ เอช ไอ วี (HIV-positive) มีจำนวน ๗,๘๑๙ ราย คิดเป็นร้อยละ ๑๓ โดยได้รับการรักษาด้วยยาต้านไวรัส (ART) ๕,๓๘๙ ราย คิดเป็นร้อยละ ๖๙ สำหรับผู้ป่วยวัณโรคด้วยยาหลายขนานหรือผู้ป่วยที่มีเชื้อวัณโรคดื้อต่อยาหลักอย่างน้อย ๒ ชนิด คือ ไอโซไนอาซิด และ ไรแฟมพิซิน (Multi-Drug Resistant-TB: MDR-TB) องค์การอนามัยโลกคาดประมาณจำนวนผู้ป่วยวัณโรคด้วยยาหลายขนาน (MDR/RR-TB) ๔,๕๐๐ ราย โดยพบในผู้ป่วยวัณโรครายใหม่ร้อยละ ๒.๒ และผู้ป่วยที่มีประวัติการรักษาวัณโรคมาก่อนร้อยละ ๒๔ แต่จากรายงานพบว่าได้รับการวินิจฉัยและรักษาเพียง ๒๐๐ ราย สะท้อนให้เห็นถึงการรายงานผู้ป่วยที่ต่ำกว่าความเป็นจริง รวมทั้งผู้ป่วยที่สงสัยไม่ได้รับการส่งตรวจทดสอบความไวต่อยา

ทางห้องปฏิบัติการชั้นสูงที่สุด ทิศทางจากสถานการณ์ดังกล่าวข้างต้น การดำเนินงานวัณโรคของไทยพบปัญหาทั้ง การวินิจฉัยและตรวจพบผู้ป่วยเพียงร้อยละ ๕๕.๓ ของจำนวนผู้ป่วยวัณโรคใหม่ที่คาดประมาณ อีกทั้ง ผลการรักษายังต้องเพิ่มความสำเร็จการรักษาให้สูงขึ้น แผนงานควบคุมวัณโรคจึงกำหนดแนวทางการควบคุมโรคโดยมุ่งเน้น “ค้นให้พบ จบด้วยหาย พัฒนาระบบและเครือข่าย นโยบายมุ่งมั่น สร้างสรรค์ นวัตกรรม” ทั้งวัณโรคที่ไวต่อยา (Drug Susceptible TB:DS-TB) และวัณโรคดื้อยา (Drug Resistant-TB:DR-TB) รวมทั้งการดำเนินงานผสมผสานวัณโรคและเอ็ดส์เป็นสำคัญ

อำเภอวังโป่ง มีผู้ป่วยวัณโรครายใหม่ปีงบประมาณ ๒๕๕๙ ขึ้นทะเบียนรักษา ๓๗ ราย คิดเป็นอัตรา ความครอบคลุมการรักษาวัณโรค (Treatment Coverage) เพียงร้อยละ ๕๗ ปีงบประมาณ ๒๕๖๐ มีรายงาน ผู้ป่วยวัณโรคขึ้นทะเบียนรักษา ๓๐ ราย คิดเป็นอัตราความครอบคลุมการรักษาวัณโรค (Treatment Coverage) เพียงร้อยละ ๔๖.๘๗ และในปีงบประมาณ ๒๕๖๑ มีรายงานผู้ป่วยวัณโรคขึ้นทะเบียนรักษา ๓๔ ราย คิดเป็นอัตราความครอบคลุมการรักษาวัณโรค (Treatment Coverage) เพียงร้อยละ ๕๓.๑๒ จาก รายงานพบว่า การดำเนินงานวัณโรคของอำเภอวังโป่งพบปัญหาทั้งการวินิจฉัยและตรวจพบผู้ป่วยวัณโรคใหม่ น้อยกว่าจำนวนที่คาดประมาณ อีกทั้งผลการรักษายังต้องเพิ่มความสำเร็จการรักษาให้สูงขึ้น ดังนั้นกลุ่มงาน บริหารด้านปฐมภูมิและองค์กรรวม โรงพยาบาลวังโป่ง ซึ่งเป็นหน่วยบริการในการส่งเสริมป้องกันและควบคุมโรค จึงได้จัดทำโครงการพัฒนางานวัณโรค ปีงบประมาณ ๒๕๖๒ อำเภอวังโป่ง จังหวัดเพชรบูรณ์ ขึ้น

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อค้นหาและขึ้นทะเบียนรักษาผู้ป่วยวัณโรคปอดรายใหม่
๒. เพื่อให้ผู้ป่วยวัณโรคปอดรายใหม่รักษาสำเร็จ

เป้าหมาย

๑. คณะกรรมการงานวัณโรค เข้าร่วมประชุมอย่างน้อยร้อยละ ๙๐
๒. ประชากรกลุ่มเสี่ยงวัณโรคในอำเภอวังโป่ง ได้รับการคัดกรองอย่างน้อยร้อยละ ๙๐

กลุ่มเป้าหมาย

๑. คณะกรรมการงานวัณโรค จำนวน ๑๖ คน
๒. ประชากรกลุ่มเสี่ยงวัณโรคในอำเภอวังโป่ง ทั้งหมดจำนวน ๑,๑๕๑ คน

สถานที่ดำเนินการ

โรงพยาบาลวังโป่ง และ รพ.สต.ทุกแห่ง ในอำเภอวังโป่ง จังหวัดเพชรบูรณ์

วิธีดำเนินการ

๑. ประชุมจัดตั้งคณะกรรมการงานวัณโรค และจัดทำ Flow chart งานวัณโรค
๒. ประชุมชี้แจงและติดตามผลการดำเนินงาน ๔ ครั้ง/ปี
๓. คัดกรองกลุ่มเสี่ยงด้วยวาจา และเอกซเรย์
  - ผู้ป่วยเบาหวาน อายุ ๖๐ ปี ขึ้นไป ที่มีระดับHbA๑c มากกว่าหรือเท่ากับ ๗.๐ หรือ FBS มากกว่า ๑๕๐ mg% จำนวน ๔๖๘ คน

- ผู้ป่วยโรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง อายุ ๖๐ ปี ขึ้นไป จำนวน ๑๓๖ คน
  - ผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังระยะที่ ๑-๕ อายุ ๖๐ ปี ขึ้นไป จำนวน ๗๔ คน
  - ผู้ป่วย HIV ทุกสาย จำนวน ๑๐๘ คน
  - บุคลากรทางการแพทย์ จำนวน ๒๒๑ คน
  - ผู้สัมผัสร่วมบ้าน จำนวน ๑๔๓ คน
๔. ให้บริการคลินิกวัณโรคในวันศุกร์ และให้ความรู้เกี่ยวกับโรควัณโรค
  ๕. แจกโปสเตอร์รณรงค์วัณโรค แก่ อสม. เพื่อให้ความรู้แก่สมาชิกในครอบครัว
  ๖. ติดตามเยี่ยมผู้ป่วยวัณโรคใน ๒ สัปดาห์แรกของการรักษา เมื่อสิ้นสุดระยะเข้มข้น และเมื่อรักษาครบ
  ๗. Admit ผู้ป่วย TB รายใหม่ ๒ สัปดาห์ ทุกสายเพื่อป้องกันการแพร่กระจายเชื้อติดตามการรับประทานยา และติดตามการทำงานของตับ
  ๘. ให้คำปรึกษาตรวจ HIV ในผู้ป่วยวัณโรคทุกสาย
  ๙. ประสาน รพ.สต เพื่อ Assign การควบคุมการกินยา (DOT) โดยเจ้าหน้าที่ อสม. หรือ อสค. และใช้สมุด DOT ในการควบคุมการกินยา พร้อมทั้งรูปถ่ายทุกวันในระยะเข้มข้นของการรักษา
  ๑๐. สรุปรายงานการดำเนินงานวัณโรคทุกเดือน และสรุปผลการดำเนินงานเสนอผู้บังคับบัญชาตามลำดับ

ระยะเวลาในการดำเนินการ

ระยะเวลาระหว่างเดือนตุลาคม ๒๕๖๑ - กันยายน ๒๕๖๒

งบประมาณ

งบประมาณเงินบำรุงโรงพยาบาลวังโป่ง จำนวน ๓,๒๐๐ บาท (สามพันสองร้อยบาทถ้วน) โดยมีรายละเอียดดังนี้

๑. ค่าอาหารกลางวันคณะกรรมการงานวัณโรค จำนวน ๑๖ คน x ๕๐ บาท x ๔ ครั้ง
เป็นเงิน ๓,๒๐๐ บาท
  ๒. ค่าอาหารว่างคณะกรรมการงานวัณโรค จำนวน ๑๖ คน x ๕๐ บาท x ๔ ครั้ง
เป็นเงิน ๓,๒๐๐ บาท
- รวมเป็นเงิน ๖,๔๐๐ บาท
(-หกพันสี่ร้อยบาทถ้วน-)

หมายเหตุ : ทุกรายการสามารถถัวจ่ายแทนกันได้

การประเมินผลและตัวชี้วัด

๑. เพื่อค้นหาและขึ้นทะเบียนรักษาผู้ป่วยวัณโรคปอดรายใหม่ มากกว่าหรือเท่ากับ ร้อยละ ๘๒.๕
๒. เพื่อให้ผู้ป่วยวัณโรคปอดรายใหม่รักษาสำเร็จ มากกว่าหรือเท่ากับ ร้อยละ ๘๕

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑. ประชากรกลุ่มเสี่ยงวัณโรคในอำเภอวังโป่ง ได้รับการคัดกรองด้วยการเอกซเรย์ปอด
๒. ผู้ป่วยวัณโรคปอดรายใหม่ได้รับการรักษาจนสำเร็จ

การอนุมัติโครงการ

ลงชื่อ.....บุษมา แสนคาน.....ผู้รับผิดชอบโครงการ
(นางสาวบุษมา แสนคาน)
พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ

ลงชื่อ..........ผู้เสนอโครงการ
(นางสำราญ แร่พรม)
หัวหน้ากลุ่มงานบริการด้านปฐมภูมิและองค์รวม

ลงชื่อ..........ผู้เห็นชอบ
(นางสุภาวดี ตั้งเมืองทอง)
หัวหน้ากลุ่มงานบริหารทั่วไป

ลงชื่อ..........ผู้อนุมัติโครงการ
(นายสุภสิทธิ์ สุขี)
ผู้อำนวยการโรงพยาบาลวังโป่ง

โครงการพัฒนาระบบงานวินิจฉัยงบประมาณเงินบำรุงโรงพยาบาลวังโป่ง
จำนวนเงิน รวมเป็นเงิน ๖,๔๐๐ บาท (หกพันสี่ร้อยบาทถ้วน)